

Caummans, Ute

"Vergleichende Völkerpathologie oder Rassenpathologie. Tagebuch einer Reise durch Russland und Transkaukasien", Ludwig Aschoff, Pfaffenweiler 1988 : [recenzja]

Medycyna Nowożytna 7/2, 173-174

2000

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



RECENZJE I OMÓWIENIA

Ludwig Aschoff, Vergleichende Völkerpathologie oder Rassenpathologie. Tagebuch einer Reise durch Russland und Transkaukasien. Susan Gross Solomon/Jochen Richter (Hrsg.), Pfaffenweiler 1988 (Neuere Medizin und Wissenschaftsgeschichte; 7), ss. 215. Tłum. B. Płonka-Syroka.

Kontakty między lekarzami niemieckimi i rosyjskimi mają długą tradycję, sięgającą czasów Piotra Wielkiego. Nigdy jednak nie odznaczały się taką intensywnością, jak – w duchu Rapallo – w drugiej połowie lat dwudziestych XX w. Rosja stanowiła dla niemieckich patologów żywe źródło nowych odkryć w zakresie rozprzestrzeniania się chorób. Była też dla nich w pewnym sensie substytutem utraconych kolonii.

Ludwig Aschoff, dyrektor Instytutu Patologii Uniwersytetu we Freiburgu, podjął w 1930 r. siedmioletnią podróż do Rosji, wiodącą przez Leningrad i Moskwę na Zakaukazię. Celem podróży była chęć nawiązania rozmów na temat możliwości dalszego rozwoju dwustronnej współpracy naukowej ze stroną rosyjską i gruzińską. Wcześniejsze kontakty Aschoffa z lekarzami rosyjskimi odbywały się w korzystnych warunkach politycznych i finansowych (dzięki wsparciu Notgemeinschaft der Deutschen Wissenschaft, Urzędu Spraw Zagranicznych i Ludowego Komisarjatu ds. Zdrowia). Doprowadziły one do utworzenia w 1927 r. laboratorium, mającego służyć badaniom z zakresu porównawczej patologii narodów (czyli tak zwanej patologii rasowej – Rassenpathologie). Na zapleczu Moskiewskiego Instytutu Badań Mózgu powstała mała pracownia. Pracowali tu do 1933 r. niemiecki patolog oraz rosyjska laborantka.

Niniejsza książka, będąca owocem wspólnego przedsięwzięcia badaczy niemieckich i kanadyjskich stanowi ekscytujące i wyczerpujące studium epizodu z dziejów medycyny współczesnej.

Redaktorom zależało przede wszystkim na dokonaniu rekonstrukcji okoliczności rosyjskiego zaangażowania w badania nad patologią ras, na przedstawieniu motywacji lekarzy niemieckich i na omówieniu wątpliwości, dotyczących możliwości zakorzenienia się tej nowej gałęzi nauki za granicą – w zmienionym po 1933 r. klimacie politycznym. Książka zawiera także interesujące zestawienie stworzonych przez L. Aschoffa źródeł. Podczas gdy jego dziennik z podróży pisany jest w odniesieniu do wymagań jego pracodawców i ma dzięki temu charakter „oficjalnego” dokumentu (Gross Solomon), to listy Aschoffa rzucają na tę samą sytuację nie przefiltrowane światło.

Należy podziękować redaktorom, że obejmujący 75 stron pamiętnik został uzupełniony tak samo obszerną dokumentacją; obie części zostały wzbogacone komentarzem, krótkimi biografiami, wybraną literaturą przedmiotu oraz indeksem osobowym. Łącznie z 50 stronicowym wprowadzeniem, omawiane wydanie stanowi – również dla niespecjalistów – interesujące i przystępne wprowadzenie do przedstawionego zagadnienia.

Niniejsze studium wnosi ważny wkład do badań nad wzajemnym stosunkiem nauki i polityki. Zawiera również spostrzeżenia, dotyczące stosunków niemiecko-rosyjskich w dziedzinie medycyny, spisane z perspektywy jednej z prominentnych postaci medycyny niemieckiej tego okresu. Ponieważ omawiana w tej pracy zinstytucjonalizowana współpraca niemiecko-rosyjska przypadła na czas przelomu późnych lat dwudziestych, w których w szczególnie sposób odnaleźć można wpływ wielkiej polityki na konkretne przejawy życia naukowego, wydawnictwo to może wzbudzić zainteresowanie także polskich historyków medycyny, jak również badaczy dziejów Europy Wschodniej tego okresu. Jest to dzieło z pewnością warte przeczytania.

Ute Caumanns
(Düsseldorf)

Michel Foucault, *Narodziny kliniki*, tłum. Paweł Pieniążek, Wydawnictwo KR, Warszawa 1999, ss. 265 + 2 nlb., bibliogr.

W ostatnich latach przetłumaczono w Polsce wiele książek z języka francuskiego z zakresu historii, a w tym również historii zdrowia i choroby oraz myśli medycznej. Polscy wydawcy słusznie wychodzą z założenia, że francuska nauka historyczna XX w. przoduje w świecie, ostatnio zadziwiając imponującymi pracami